

Poznań, dn. 6.11.2018 r.

Prof. zw. dr hab. Jerzy Konieczny
Zakład Studiów nad Bezpieczeństwem
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Recenzja

pracy doktorskiej mgr Marcelo Furmana nt.
„Sily Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej w polityce bezpieczeństwa państwa po roku
1999”

1. Uwagi wstępne

Postępujące po 1989 roku przemiany ustrojowe miały wpływ na daleko idące zmiany w polskim wojsku. Zostało ono przenierwowane z wpływów wschodnich na zachodnie. Często restrukturyzacja armii była prowadzona bez dostatecznej rzowagi. Dominował pogąd, że należy likwidować wszystko, co nie wiąże się bezpośrednio z tworzeniem nowoczesnych jednostek bojowych. Na nic więcej nie starczyło pieniędzy. Równocześnie następowało powolne przehrażanie w nowoczesny sprzęt oraz reorganizacja.

W ostatnim dziesięcioleciu XX wieku sily zbrojne przeszły spod wpływów radzieckich do nowego sojuszu - NATO. Wiazało się to kolejny raz z reorganizowaniem armii i ponownym dostosowaniem jej do nowych wymogów państwa demokratycznego

i budowy odpowiedniego systemu dowodzenia i kierowania oraz opracowania stosownego modelu cywilnej kontroli władzy politycznej nad wojskiem.

Uzyskanie w 1999 roku członkostwa w Sojuszu Północnoatlantyckim zmieniło warunki realizacji polskiej polityki bezpieczeństwa. Proces akcesyjny i 19 lat obecności w Sojuszu poważnie wpłynęły na wewnętrzne działania struktur państwowych związane z bezpieczeństwem militarnym i pozamilitarnym. Przedstawiają to kolejne edycje „Strategii bezpieczeństwa narodowego RP”. Podkreślano w nich specyfikę narodowego postrzegania bezpieczeństwa i percepcji zagrożeń, uwzględniając jednocześnie założenia przyjęte w Koncepcjach strategicznych NATO. W procesie dostosowań politycznych Polska musiała wypracować własne rozwiązania instytucjonalno-prawne dotyczące reprezentacji interesów narodowych w Sojuszu. Szczególne zmiany zasły jednak w sferze wojskowej. Ocena tych zmian staje się coraz częściej przedmiotem badań wielu ośrodków naukowych w Polsce. Zatem wybór problematyki badawczej zawartej w temacie rozprawy doktorskiej mgra Marcelego Furmanna: „Sily Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej w polityce bezpieczeństwa państwa po roku 1999”, uważam za zasadny i pożyteczny w dalszych pracach innowacyjnych funkcjonowania systemu obronnego państwa. System ten jest dynamiczny i stanowi ustawicznie doskonalony zbiór uporządkowanych wewnętrznie i wzajemnie powiązanych, również z czynnikami zewnętrznymi, elementów strukturalno-organizacyjnych (ludzi, urządzeń i wyposażenia) oraz komórek organizacyjnych, w celu zachowania bezpieczeństwa militarnego, pozamilitarnego oraz sprawnie i efektywnie działającego podsystemu kierowania i dowodzenia. W opinii recenzenta temat ten jest wielowątkowy i stawia przed badaczami szczególne wyzwania.

2. Uwagi metodyczne

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska została przygotowana w formie wydruku komputerowego, obejmującego 314 stron w układzie typowym dla prac studyjnych i analitycznych, zawierającego wstęp, 5 rozdziałów, zakończenia, spisu tabel, spisu rysunków oraz aktualnej i dohrze dohranej bibliografii, głównie polskojęzycznej, co wynika z formułowanych problemów badawczych. Pozycje bibliografii, w pełni wykorzystano i prawidłowo cytowano. Doktorant dohrze porusza się w cytowanym piśmiennictwie i właściwie przeprowadził kwerendę źródłową.

Głównym problemem badawczym podjętym w pracy była ocena transformacji strukturalnej w Wojsku Polskim po wejściu do struktur NATO. Doktorant sformułował

pytania, które dotyczyły pozycja polskich sił zbrojnych w polityce bezpieczeństwa państwa od roku 1999 do czasów obecnych, jak również zakresu realizacji projektów strategicznych w obszarze obronności.

Mgr M. Furman przyjął w procesie badawczym hipotezę główną: przystąpienie Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego jako główny czynnik, który spowodował zwiększenie operacyjności i wydajności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w polityce bezpieczeństwa państwa oraz 3 tezy robocze: profesjonalizacja Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej zwiększyła bezpieczeństwo Polski; przystąpienie Polski do NATO zmniejszyło zagrożenia dla bezpieczeństwa militarnego państwa; zasadny jest udział Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w regionalnych ugrupowaniach wojskowych.

W celu weryfikacji hipotez Doktorant podjął się próby udzielenia odpowiedzi na następujące pytania: Czy charakter sił zbrojnych determinuje ich miejsce i rolę w systemie bezpieczeństwa państwa? Czy współczesne determinanty bezpieczeństwa różnią się znacząco od wcześniejszych wyzwań militarnych Rzeczypospolitej Polskiej? Czy przynależność Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej do wielonarodowych ugrupowań wojskowych obejmujących natowskie i nienatowskie państwa jest gwarantem bezpieczeństwa dla naszego kraju? Czy ewolucja strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej była wynikiem przemian w siłach zbrojnych? Czy ekspedycyjność sił zbrojnych stwarza bezpośrednio dodatkowe zagrożenia dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej?

W realizowanym projekcie badawczym Doktorant korzystał głównie z metod jakościowych: metody analizy systemowej, metody porównawczej, analizy instytucjonalno-prawnej i metod historycznych.

Oceniając opis metodologiczny procesu badawczego, doszłoby się pewien brak przejrzystości w prezentacji podstawowych elementów. Dotyczy to określenia w hipotezie głównej „wydajność Sił Zbrojnych RP”. W literaturze przedmiotu i praktyce podkreśla się zdolność do wykonywania zadań w zakresie dowodzenia, rażenia, przetrwania, rozpoznania i wsparcia. Istotne jest też doprecyzowanie czynności w poszczególnych etapach procesu badawczego. W charakterystyce metod badawczych, warto przy metodach jakościowych rozgraniczyć model badań indukcyjnych, czyli ujęcie rozwojowe, gdzie nie wszystkie terminy da się zdefiniować na początku, choć możliwe jest wprowadzenie definicji roboczych od modelu badań dedukcyjnych, operującym ustalonym zbiorem danych, wyczerpujące definicje, które podaje się we wstępnej części

pracy badawczej. W indukcyjnej analizie, badacz szuka prawidłowości, tworzy kategorie i wyznacza zakres tematyczny, przechodząc od szczegółu do ogółu. Jeżeli chodzi o pytania badawcze to warto pytania główne uszczególnić pytaniami dodatkowymi (subpytaniami). Doktorant nie wyliczył wykorzystanych technik badawczych. Zawartość kolejnych rozdziałów pozwala jednak zauważyć, iż szczególnie pomocna okazała się: obserwacja; analiza danych publikowanych i niepublikowanych; analiza norm prawnych i innych dokumentów; analiza ustaleń innych autorów ogłoszonych w monografiach lub artykułach.

Doktorant w swoich badaniach przyjmuje perspektywę holistyczną zmierzającą do przedstawienia złożonego obrazu polityki bezpieczeństwa. Przedstawi różne perspektywy określające role i miejsce sił zbrojnych w państwie po 1999 roku. Korzysta z dostępnej literatury przedmiotu, która jest dość skromna. Analizuje materiały źródłowe dotyczące realizacji strategii bezpieczeństwa narodowego. Praca badawcza w tym obszarze jest dość skomplikowana, bowiem nauki o bezpieczeństwie nie dopracowały się jeszcze własnych metodologii. Wykorzystuje się dorobek nauk społecznych, przyrodniczych i technicznych. Mówi się często o tzw. eklektyzmie metodologicznym. Na korzyść Doktoranta świadczy też to, że miał on świadomość złożoności problematyki, która stała się przedmiotem jego zainteresowania.

Analizując różną metodologię badań bezpieczeństwa, dostrzega się coraz częściej, że na złożoność współczesnych problemów, wiedza naukowa sama w sobie jest niewystarczająca do wspierania podejmowania decyzji. Paradygmat nauki jest często niewystarczający w sytuacji wysokiego poziomu niepewności, gdzie jednocześnie istnieją istotne wartości, a tym samym wysokie progi polityczne. Świadczy to o tym, że w wielu kwestiach politycznych fakty mogą być niepełne lub niejednoznaczne. Selekcja problemów zależy od struktury samego problemu - on często jest kwestią polityki. To z kolei stwarza potrzebę dialogu między naukowcami i innymi zainteresowanymi stronami, w którym uznana zostanie specyficzna wiedza z obszarów praktyki którą posiadają naukowcy, ale także zostaną wzięte pod uwagę założenia innych perspektyw i form wiedzy. Ludzie posiadający wiedzę teoretyczną i praktyczną mogą zaoferować nowe informacje w celu uzupełnienia wiedzy ekspertów w podstawowej dziedzinie.

W takich przypadkach, naukowcy muszą współpracować z innymi, którzy mają swój udział w decyzji. Tworząc proces „rozszerzonej, wzajemnej oceny”.

3. Ocena struktury pracy i zawartości merytorycznej treści rozdziałów

Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna. Rozdział pierwszy i drugi stanowią wprowadzenie do analizy transformacji Sił Zbrojnych RP po 1999 roku. Doktorant w tej części pracy ukazał znaczenie czynnika politycznego dla sił zbrojnych w państwie w zmieniającym się środowisku bezpieczeństwa. Determinizm polityczny został potwierdzony w badaniach. Według obecnie obowiązującego porządku prawnego Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej stanowią zasadniczy element struktury państwa, odpowiedzialny za gwarancję bezpieczeństwa zewnętrznego. Poza określeniem miejsca Sił Zbrojnych w systemie politycznym państwa, konieczne jest zwrócenie uwagi na to, że ich misja dotyczy także wypełniania umów wynikających z układów sojuszniczych. Od zarania dziejów na strukturę organizacyjną wojsk i ich misje, istotny wpływ wywierał czynnik polityczny. Mimo że siły zbrojne we współczesnym państwie prawa, rozumianym jako państwo o ustroju demokratycznym z umocnionym w przepisach zasadniczych monteskiuszowskim podziałem władzy, mają być konstruktem apolitycznym, to właśnie siły polityczne sprawujące władzę odpowiadają nie tylko za ustawowe kształtowanie ich wewnętrznej struktury, ale i za kwestie organizacyjno- personalne, od których zależy podejmowanie najbardziej istotnych dla sił zbrojnych decyzji.

Siły zbrojne stanowią instrument polityczny bardzo często przede wszystkim dlatego, że za jego pośrednictwem ekipy rządzące mogą osiągać własne cele, zarówno o charakterze wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Żadna zatem – jak się wydaje – armia nie jest ciałem neutralnym, bo od decyzji politycznych zależy nadanie kierunku rozwojowi sił zbrojnych i podejmowanie poszczególnych działań z ich wykorzystaniem. Mgr M. Furmann podkreślił, że Siły Zbrojne podobnie, jak biurokratyczne organy mogą funkcjonować także jako grupy interesu, które starają się kształtować lub wywierać wpływ na treść polityki. Z takiego punktu widzenia siły zbrojne charakteryzują się kilkoma atutami. W szczególności kadra oficerska (zwłaszcza najwyższych szczebli) dysponuje obszerną wiedzą techniczną i specjalistyczną, mimo zatem formalnego podporządkowania cywilnej władzy politycznej oraz wymogom politycznej neutralności, trudno jest rządzącym nie brać pod uwagę opinii wojskowych wyższej rangi w sprawach strategii obronnych i szerszych kwestii dotyczących polityki zagranicznej. Wiedza i umiejętności kadry dowódczej są coraz lepsze. Jednak należy zwrócić uwagę na

niszczenie potencjału dowódczego i eksperckiego w zmianach politycznych. Problematyka ta nie stanowi dużego zainteresowania politologów i badaczy nauk o bezpieczeństwie. Lata 90. ubiegłego wieku to okres dużych zmian w szkolnictwie wojskowym. Skutki tych zmian z punktu widzenia Sił Zbrojnych RP nie są jednoznacznie pozytywne. Przykłady można mnożyć, ale warto wymienić np. rozwiązanie Wojskowej Akademii Medycznej czy zwolnienia licznej kadry naukowej uczelni wojskowych i ośrodków badawczych.

Doktrynant w dalszych rozważaniach scharakteryzował na podstawie literatury przedmiotu i analiz własnych, uwarunkowania bezpieczeństwa Polski. Dokonał przeglądu definicji, pojęć i określeń związanych z bezpieczeństwem narodowym i polityką bezpieczeństwa. Dyskusja na temat definicji i typologii bezpieczeństwa trwa od początku lat 90. ubiegłego wieku. Prezentowane są różne podejścia metodologiczne. Cóż nowego, co oryginalnego. Trudno jednoznacznie ocenić. Jak zauważył Autor pracy: katalog niebezpieczeństw ulega ciągłej transformacji, zatem nie ma i nigdy mieć nie będzie zamkniętego charakteru. Współcześnie realne zagrożenia związane są z prowadzeniem działań „poniżej progu wojny”, asymetrycznych i „hybrydowych”. System Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej to „żyjący”, ewoluujący organizm, który ma zagwarantować w kraju bezpieczeństwo. Czy jest tak faktycznie? Czy jest on zdolny do zapewnienia sprawnego działania różnych instytucji w Polsce? Czy kompetentnie monitoruje zagrożenia i jest w stanie przestrzec przed ich wystąpieniem w odpowiednim czasie? Czy jest zdolny do przeprowadzenia właściwych działań w sytuacji wystąpienia zagrożeń? Zatem jakiegokolwiek próby podawania skończonych, uniwersalnych definicji mijają się z celem.

Warto przyjąć ogólną definicję w ujęciu dynamicznym: „bezpieczeństwo to ustawiczne kształtowanie stosunków politycznych, społecznych, ekonomicznych i kulturowych w celu zapewnienia ochrony podstawowych wartości człowieka, takich jak: życie, zdrowie, mienie i środowisko w ujęciu *safety* i *security*”. Obrazowo przedstawił to jeden z poetów amerykańskich: *safety* to jest dziecko w łonie matki a *security* to jest statek w porcie. W praktyce badawczej, definicje bezpieczeństwa w zależności od kontekstu, należy traktować jako definicje operacyjne zawierające desygnaty i wskaźniki badania specyficznych zmiennych.

Omawiając uwarunkowania bezpieczeństwa Polski mgr M. Furmann przedstawił determinanty warunkujące bezpieczeństwo militarne oraz ukazał dynamikę zmieniających się zagrożeń i rysujących się nowych wyzwań polityczno-militarnych. Przedstawił pięć

tez (s.99) wywierających wpływ na konstrukcje bezpieczeństwa narodowego. Zwrócił też uwagę na rosnącą ilość czynników, decydujących o bezpieczeństwie Rzeczypospolitej Polskiej, w tym bezpieczeństwie militarnym, co skutkuje coraz mniejszą przewidywalnością oraz rozpoznawalnością oraz co warto dodać niepewnością. Szkoda, że Autor nie uwzględnił w swoich analizach problematyki związanej z zarządzaniem ryzykiem. Ryzyko jest podstawową kategorią procesu decyzyjnego i niendłącznym elementem środowiska bezpieczeństwa.

W rozdziale trzecim oceniono decydowanie polityczne w warunkach uczestnictwa w Sojuszu Północnoatlantyckim. Autor przedstawił w sposób syntetyczny koncepcje i strategię NATO, budujących Sojusz w przeszłości i wyznaczających jego współczesność, dzień dzisiejszy. Organizacja ta jest żywym organizmem stosunków międzynarodowych. Dlatego też, co napisano i powiedziano na ten temat, musi być weryfikowane na podstawie oceny bieżących wydarzeń. Sojusze obronne mają taką wartość, jak ich rzeczywista zdolność do zapobiegania i reagowania w przypadku wystąpienia konfliktu. Opinie o współczesnym NATO warto opierać na wiedzy historycznej. Doktorant ma taką świadomość i tak postrzega ewolucję doktryny bezpieczeństwa i koncepcji strategicznych Sojuszu.

Odnosi się również w dalszej części pracy do problematyki bezpieczeństwa Polski po uzyskaniu w 1999 roku członkostwa w Sojuszu Północnoatlantyckim. Proces akcesyjny i 19 lat obecności w Sojuszu poważnie wpłynęły na decyzje polityczne związane z bezpieczeństwem. Odzwierciedlają to kolejne edycje Strategii bezpieczeństwa narodowego. Jak podkreślił Autor analizując ocenę Sztabu Generalnego przedstawioną w 15 rocznicę członkostwa w NATO: „...drogą, jaką Siły Zbrojne RP przeżyły w procesie transformacji ustrojowej była wyzwaniem bezprecedensowy”. Ewolucje modernizacyjne i doktrynalne stanowiły tylko część procesu zmian. Oczywiście przynosiła, że rewolucja musiała się również dokonać w mentalności, przyzwyczajeniach i aspiracjach zasobów osobowych Wojska Polskiego. Aktualnie Polska rozporządza armią niewiele gorzej wyposażoną niż podobnego typu i o podobnej historii państwa, szkolącą się (do niedawna) w najlepszych ośrodkach światowej sztuki militarnej, wielokrotnie potwierdzając swoją wartość w działaniach bojowych. Istotnym efektem przyjęcia NATO-wskich norm była również profesjonalizacja sił zbrojnych, co pociągało za sobą również zmianę sposobu szkolenia kadry, zgodnie z nowoczesnymi doktrynami i procedurami oraz przy wykorzystaniu nowoczesnego, w miarę możliwości uzbrojenia i sprzętu. Profesjonalizmem bezpośrednio związana była zmiana charakteru armii. Udało się jednak

uzyskać, przy dużym wpływie Sojuszu, zadowalający konsensus, umożliwiający pogodzenie natury armii z traktowaniem jej jako integralnego elementu narodowej struktury bezpieczeństwa oraz jako wspólnej sprawy wszystkich obywateli, otwarcie i publicznie omawianej, dyskutowanej i ocenianej”.

Doktorant z perspektywy dzisiejszej odniósł się krytycznie do tej wypowiedzi podkreślając, że zmiany cywilnego zwierzchnictwa, jakie miały miejsce w ostatnich dwóch latach działalności dowodzą, że siły zbrojne są mechanizmem niezwykle delikatnym i czułym na wszelkiego rodzaju polityczny nacisk. Wskazuje się, że „dobra zmiana”, która dotknęła polską armię przyniosła zamiast pożądanych zmian ewolucyjnych, zmiany rewolucyjne i cofnięcie w zasadzie wszystkich najważniejszych decyzji i planów mających na celu jej modernizację. Nowe władze niemal natychmiast po objęciu rządów skrytykowały dwa najistotniejsze programy pierwotnego Planu Modernizacji Technicznej, a mianowicie zakup systemu obrony powietrznej średniego zasięgu Wisła oraz śmigłowców wielozadaniowych *Caracal*, dodatkowo określając wszystko, co zostało wcześniej osiągnięte jako „tragiczny” stan polskiej obronności. Kolejne kluczowe decyzje we wskazanych przypadkach podejmowane są z dużym opóźnieniem, a w niektórych aspektach decyzji brak. Powyższe oceny dominują w środowiskach ekspertów wojskowych i cywilnych. Warto jednak zweryfikować te opinie w dalszych badaniach retrospektywnych przy wykorzystaniu metod ilościowych, a więc badań sondazowych w określonych środowiskach, jak również w badaniach prospektywnych przy wykorzystaniu metody delfickiej typu foresight dotyczących koncepcji funkcjonowania w Sojuszu jak i Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony oraz koncepcji regionalnych ugrupowań wojskowych z udziałem Polski.

W końcowej części badań Doktorant przeprowadził dyskusje na podstawie opinii i poglądów, dominujących w aktualnej literaturze przedmiotu oraz materiałów źródłowych dotyczących ewolucji strategii bezpieczeństwa w Polsce. Podjęto się też próby oceny realizacji strategii w polityce bezpieczeństwa Polski. W literaturze przedmiotu definicja pojęcia „strategia” pomimo pewnych różnic, zwykle zawiera te same charakterystyczne cechy. Autor w formie tabelarycznej, zestawil najczęściej cytowanych w piśmiennictwie definicji „strategii” w organizacji i zarządzaniu. Następnie uwzględniając ewolucje strategii w naukach o zarządzaniu, opracował mapę strategii bezpieczeństwa narodowego oraz zasady konstruowania strategii bezpieczeństwa narodowego. Na rys. 4 przedstawił w sposób syntetyczny ewolucje polskich koncepcji strategicznych w zakresie bezpieczeństwa narodowego. Oceniając realizację strategii

w polityce bezpieczeństwa militarnego przedstawiono kierunki i konsekwencje zmian w Siłach zbrojnych po wstąpieniu do NATO, zdiagnozowano proces uzawodowienia Sił Zbrojnych oraz wprowadzenia profesjonalizacji, opisano korzyści udziału jednostek wojskowych w operacjach poza granicami kraju co pozwoliło na wzrost interoperacyjności logistycznej z innymi państwami, zwłaszcza z USA. Składa, że problematyka interoperacyjności nie została poddana szerszym badaniom. Interoperacyjność zgodnie z wdrożonym dokumentem w 2005 roku zdefiniowana była jako „zdolność państw i wojsk do wspólnego działania (współdziałania), zapewniającego osiągnięcie synergii podczas wykonywania zadań w połączeniach misjach i operacjach”.

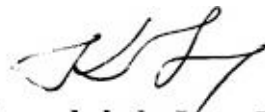
Analiza uwarunkowań prowadzenia wspólnych operacji wskazuje, że mają one zasadniczy wpływ na wymagania interoperacyjności wobec państw i wojsk, które uczestniczą w realizacji zadań danej operacji. Inne bowiem wymagania interoperacyjności niezbędne były wobec państw realizujących wspólną misję pod auspicjami ONZ w Syrii (TINDOF) czy w Libanie (UNIFIL), a zupełnie inne wobec państw NATO i koalicjantów w operacjach pokojowych w Iraku i Afganistanie, gdzie konieczne były akcje bojowe przeciw ugrupowaniom terrorystycznym wykonywane przez połączone siły wielu państw uczestniczących w operacji. Rozważania powyższe jak słusznie zauważył Julian Maj (Maj, 2017) powinny być oparte o empiryczne sposoby badań, głównie doświadczenia z konkretnych misji i operacji, uzasadniają podejście do kategoryzowania poziomów interoperacyjności wojsk w postaci czynników określających warunki powodzenia w danej operacji. Interoperacyjność wojsk, instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i obronność są domeną szerokiego zarządzania od strategii do taktyki, w ramach której permanentnie dokonujemy przenożeń ukierunkowanych na doskonalenie i poprawę zdolności wojsk i państwa do realizacji wspólnych operacji i działań przeciwko jakimkolwiek zagrożeniom.

Zakończenie pracy stanowi podsumowanie efektów przeprowadzonych badań, a także weryfikacji postawionej we wstępie hipotezy. Cel nadrzędny pracy został osiągnięty przez prezentację własnych opinii, wniosków i rekomendacji. Autorzy udzielili odpowiedzi na pytania badawcze, pozytywnie zweryfikował przyjęte hipotezy. Różną jednak pod uwagę przebieg procesu badawczego i prezentowane wyniki badań. Można powiedzieć, że niektóre opinie i wnioski są zbyt ogólne np. zapisy dotyczące zobowiązań wobec Sojuszu miały przełożenie na konkretne działania, jakie i z jakim skutkiem w obszarze zdolności bojowej wojska itd., i wymagają uszczegółowienia przy wykorzystaniu metod ilościowych i wywiadów eksperckich. Również czuwa czasowa jest

zbyt długa (lata 1993, 1999-2018), stąd też niektóre zagadnienia są uproszczone. Tym niemniej rozprawa doktorska została sporządzona na poziomie dobrym pod względem poznania naukowego.

4. Wnioski końcowe

Mimo przedstawionych uwag, uważam, że praca doktorska mgra Marceliego Furmana pt. „Sily Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej w polityce bezpieczeństwa Polski po roku 1999” stanowi, ważne źródło wiedzy naukowej. Praca wnosi istotny wkład do literatury przedmiotu nauk o polityce i nauk o bezpieczeństwie. Jest także potwierdzeniem odpowiednich umiejętności badawczych. Recenzowana dysertacja stanowi też znaczący wkład do poznania naukowego funkcjonowania Sił Zbrojnych RP w procesie transformacji społeczno-politycznej państwa w latach 1989-2018. Pod względem metodologicznym i merytorycznym odpowiada wymaganiom stawianym pracy doktorskiej. Spełnione zatem zostały wymogi określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2001 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. W związku z tym wnoszę o przyjęcie ocenionej rozprawy i dopuszczenie mgra Marceliego Furmana do kolejnego etapu w przewodzie doktorskim.

Prof. zw. dr hab. Jerzy Konieczny